«ΜΕ ΆΛΛΟΘΙ»

«Ίχνη από τη Φύση»

(...Συνέχεια από την προηγούμενη Κυριακή)

Ο Καλλιτέχνης που τολμά!

Είναι η δεύτερη Κυριακή με τον Παντελή Σαμπαλιώτη. Η δεύτερη Κυριακή, όχι μονάχα γιατί ο Παντελής Σαμπαλιώτης είναι, έτσι κι αλλιώς, μια πληθωρική προσωπικότητα της τέχνης - αν και το έργο του λιτό κι απέριττο - αλλά και γιατί αυτή η πραγματικά πολύ ενδιαφέρουσα κουβέντα, κράτησε αρκετά ώστε να χωριστεί, αυτονόητα σχεδόν, σε δύο μέρη – ενότητες.

Στο πρώτο μέρος, λοιπόν, μιλήσαμε κυρίως, για την φιλοσοφία της τέχνης, ενώ στο δεύτερο συζητάμε για την σύγχρονη τέχνη στην Ευρώπη, την Ελλάδα και το Βερολίνο, αποσαφηνίζουμε τις «παρεξηγήσεις», σε μια εποχή που χαρακτηρίζεται «μεταίχμιο» από τον καλλιτέχνη κι οπωσδήποτε θα αδικούσε την όλη κουβέντα η αφαίρεση αυτού του δεύτερου μέρους, αν για οποιοδήποτε λόγο προέκυπτε...

Μου κάνει εντύπωση που ένας νέος, ακόμη, άνθρωπος, ένας νέος δημιουργός, σκέφτεται τόσο ώριμα, προβληματισμένα και κατασταλαγμένα κρατώντας τις σωστές ισορροπίες ανάμεσα στην τέχνη της δημιουργίας από τη μια και την τέχνη της ζωής από την άλλη, μέσα σε μια «εποχή που υποφέρει από την εξέλιξή της», για να χρησιμοποιήσω τα δικά του λόγια – Ίσως, γιατί είναι «έντιμος με την μοναξιά του, μ' έναν τρόπο δημιουργικό!».

Τα «Ίχνη από τη Φύση», άφησαν γι' αυτό, στο διάστημα που διαρκεί η έκθεση εδώ, από την έναρξή της, τα χνάρια τους, στο μυαλό και την ψυχή μας, γιατί οι εικόνες είναι κυρίαρχες, καθώς η έκθεση συνεχίζεται κανονικά, μέχρι τις 24 Νοεμβρίου.

Κι από τα εγκαίνια που η προσέλευση όλων ήταν αθρόα και υπήρχε η αίσθηση της οικειότητας διάχυτη σ' όλη την ατμόσφαιρα μέχρι σήμερα, συνεχίζεται μ' επιτυχία η έκθεση στην αίθουσα Τέχνης «Οιωνός». Ευκαιρία, πάντα,να συναντηθούν φίλοι από τα παλιά και συμμαθητές που λείπουν χρόνια από την Καρδίτσα...

Σ' ένα καλλιτέχνη, επομένως, που δεν χρησιμοποιεί την τέχνη ως «άλλοθι» ή την ζωή ως «άλλοθι» για την τέχνη του – γιατί δεν το χρειάζεται – ο «Τάχιστος Νους», το πιο γρήγορο μεταφορικό μέσο – κάτι που απασχολεί κι εμένα πολύ – είναι πρωταρχικός παράγοντας δημιουργίας, επαφής, επικοινωνίας κι ενδοσκόπησης (μέσα από συνεχή μελέτη, παρατήρηση και εντιμότητα), ολοκληρώνοντας έτσι τον «κύκλο» της τέχνης – της ζωής, μέσα από το κυρίαρχο σύμβολο της έκθεσης, το ελλειψοειδές έργο που αιωρείται στην προθήκη της γκαλερί, με τα τέσσερα στοιχεία, αέρας – νερό – γη – φωτιά, έχοντας «ξεγελάσει» κι αυτή ακόμη την έννοια της βαρύτητας!

Τελειώνοντας, θα ήθελα να πω πως, επιτέλους, μου έφυγε όλο το αρχικό άγχος του να «προλάβω» προσπαθώντας να καταλάβω, να μάθω και να κοινωνήσω μια τέχνη γοητευτική, εφευρετική, πολύπλευρη, αυθεντική και τολμηρή (που επινοεί και χρησιμοποιεί τεχνικές όπως η εγκαυστική), όπως ο δημιουργός της φιλτράροντας την χαρά της μάθησης, της γνώσης, της κατανόησης και της επικοινωνίας. Μια τέχνη, που με το ένα πόδι «πατάει» γερά με σεβασμό στις ρίζες του τόπου της και με το άλλο «πετάει» στην σύγχρονη πραγματικότητα της τέχνης, διεθνώς!

Η Καρδίτσα είναι μια πολύ τυχερή πόλη, λοιπόν, που περήφανα μπορεί να ισχυριστεί την προβολή της – έστω έμμεσα, αν όχι άμεσα από την τέχνη – στην καρδιά της Ευρώπης, από την εποχή του σπουδαίου Γ. Βαλταδώρου μέχρι τον σημαντικό Παντελή Σαμπαλιώτη. Δεν μένει παρά να ελπίζουμε και να ευχηθούμε να συνεχιστεί η γενναία δημιουργική πρωτοβουλία στην τέχνη, σ' αυτά τα ανώτατα ποιοτικά επίπεδα και παγκόσμια, αφού «σαν χώρα» - κι είναι πολύ λυπηρή η κρατική αναλγησία όσον αφορά την τέχνη – «δεν έχουμε καμία στρατηγική και κανέναν προσανατολισμό!!!».

Κι εδώ, θα ήθελα να ευχαριστήσω και προσωπικά την Χριστίνα Βενέτη – ιδιοκτήτρια της αιθ. Τέχνης «Οιωνός» - που παραχώρησε ευγενικά την γκαλερί της για να γίνει αυτή η συζήτηση, κι ήταν πάντα πρόθυμη σε κάθε εξυπηρέτηση.

G M K

Παντελής Σαμπαλιώτης

«Ζούμε σε μια εποχή που υποφέρει από την εξέλιξή της»

• Συνέντευξη στην Μαρία Μιχαλούδη – Αγγέλη

- Πώς θα σχολιάζατε σήμερα, όλη αυτή την τέχνη και την παγκοσμιοποίηση της τέχνης – τις «εγκαταστάσεις», το «video-art» – αυτά που θα δούμε στην «Outlook»; (σ.σ. Διεθνής έκθεση σύγχρονης τέχνης στην Αθήνα που πραγματοποιείται, τώρα).

- Προσωπικά δεν πιστεύω στον όρο παγκοσμιοποίηση. Τον βλέπω περισσότερο σαν οικονομίστικο όρο, που δεν έχει να κάνει σε τίποτα με την τέχνη. Πλέον, έχουμε περισσότερο τέχνη των λαών ή τέχνη όπου βλέπουμε διαφορετικές κουλτούρες, που αρχίζουν να προσπαθούν να σταθούν εκ νέου στα πόδια τους και να εκφραστούν, παρά ότι υπάρχει στην τέχνη αυτή τη στιγμή μια ισοπέδωση... Δεν το πιστεύω αυτό το πράγμα, επειδή συμμετείχα σε πάρα πολλές εκθέσεις παρόμοιες κι έχω ζήσει όλο αυτό το κλίμα των μεγάλων εγκαταστάσεων, των μεγάλων εκθέσεων, διαφορετικούς καλλιτέχνες – ανατρεπτικοί, μη ανατρεπτικοί – κι έχω ακούσει και συναδέλφους να λένε ότι, κάπου τελείωσε η εθνική τέχνη... κι επειδή εγώ είμαι κατεξοχήν καλλιτέχνης που έχω μια αντίληψη πραγμάτων που έχει αναφορά σε μια πολύ συγκεκριμένη φιλοσοφία και κάτι που το υπερασπίζομαι μέσα από την τέχνη, μια φιλοσοφική αντίληψη πραγμάτων... Κι αυτό το κάνουν και πάρα πολλοί άλλοι καλλιτέχνες: Οι Κινέζοι δηλ., υπερασπίζονται έναν δικό τους τρόπο αντίληψης, οι ευρωπαίοι καλλιτέχνες, πάλι το ίδιο...

Υπάρχουν, βέβαια, και κάποιοι οι οποίοι πιστεύουν πως τα λουλούδια μυρίζουν το ίδιο σ' όλον τον κόσμο, άρα, φτιάχνουμε και τα ίδια έργα... Είναι κι αυτό μια άποψη, εντάξει... Προσωπικά, όμως, δεν το πιστεύω, χωρίς να σημαίνει ότι αυτού του είδους την αντίληψη στην τέχνη, είτε αυτό είναι «video» το αρνούμαι... Είναι κάτι που κι εγώ θέλω να το δοκιμάσω και θα το κάνω σε κάποια φάση..., ή οι «εγκαταστάσεις» - κάνω κι εγώ «εγκαταστάσεις» - Δηλ. η ερμηνεία του «χώρου», μέσα από μια φιλοσοφία, κι εκεί φαίνεται κι η «δυναμική» που έχει ένα έργο. Τώρα το πώς θα καταφέρει ένα έργο να έχει «δυναμική» χωρίς ν' «ακουμπάει» πουθενά, δεν το νομίζω. Νομίζω, απλά, ότι ζούμε σε μια εποχή που υποφέρει από την εξέλιξή της – Πιθανόν, πολλοί, αυτό που παρερμηνεύεται ως παγκοσμιοποίηση να θέλουν να εκφράσουν ακριβώς, αυτή την εποχή που υποφέρει από την εξέλιξή της, αλλά είναι κι αυτό μια άποψη σεβαστή.

Αλλά, δεν θα μπορούσα να πω εγώ ότι αυτό είναι παγκοσμιοποίηση!. (γέλια).

Δεν το έχω δει προσωπικά, έτσι. Επειδή έχω λειτουργήσει και κάνοντας concepts δικά μου με διαφορετικούς καλλιτέχνες – και με αρκετά σημαντικούς καλλιτέχνες – δεν νομίζω ότι μας έχει πάρει όλους η «μπάλα», προς ένα ρεύμα..., δεν το πιστεύω.

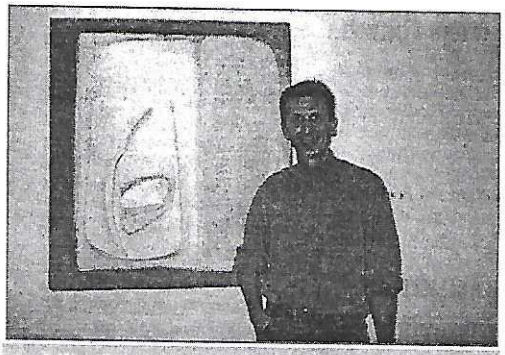

Ο Παντελής Σαμπαλιώτης έχει προταθεί για βράβευση, με την τελευταία του δουλειά που εξέθεσε στο Βερολίνο με τον τίτλο «Φαινόμενα», παίρνοντας διθυραμβικές κριτικές (με μεγάλη προσέλευση κι απήχηση στο κοινό εκεί), και του ευχόμαστε κάθε «ουσιαστική» επιτυχία, αφού «οι τυπικές επιτυχίες είναι πολλές φορές παγίδες!» και πάντα «ταξίδια» συναρπαστικά και περιπετειώδη!!!

- Ενώ επίσης, αυτή τη στιγμή συμμετέχει με τους μαθητές του εκεί, έχοντας την επιμέλεια και καλλιτεχνική διεύθυνση, σ' ένα concept που αφορά τον σχεδιασμό για το «στεφάνι της νίκης», των Ολυμπιακών αγώνων, που διοργανώνεται στο Βερολίνο. – Επειδή όμως όσο «καλές προθέσεις» και να υπάρχουν, είναι πάντα δύσκολο και δυσδιάκριτο το «μέγεθος» του καλλιτέχνη στην ιδιαίτερη πατρίδα του, όπου μέσα στην – κατά τα άλλα θεμιτή – οικειότητα, χάνονται οι δέουσες «οπτικές» αποστάσεις, ας ευχηθούμε, επίσης, να μην επαληθευτεί για άλλη μια φορά το: «ουδείς προφήτης στον τόπο του !!!».

- Υπάρχουν «σχολές» σήμερα, όπως υπήρχαν παλιότερα;

- Οι «σχολές» δημιουργούνται σ' εποχές, που πολλοί καλλιτέχνες προσπαθούν να ταυτιστούν με κάτι και να το προχωρήσουν. Εγώ πιστεύω ότι τώρα, δεν υπάρχει μια συγκεκριμένη σχολή. Υπάρχουν διάφορα, όμως, «ρεύματα». Ποιο «ρεύμα» έχει τη δύναμη να πείσει ότι διαπραγματεύεται την μοναδική αλήθεια της εποχής, αυτό, βέβαια, και θα επιβιώσει. Ζούμε στο μεταίχμιο! Μετά την δεκαετία εκείνη του '60 με την μεγάλη έκρηξη, την τελευταία μεγάλη έκρηξη, ίσως, αυτού του αιώνα που είχε τόσα πολλά να πει... Μία χρυσή εποχή, θα μπορούσαμε να πούμε, για την σύγχρονη τέχνη. Έγιναν όλα, τα χρησιμοποίησαν όλα, ακόμη και την τεχνολογία, το video, τα πάντα, αλλά κάτι πρέπει να μείνει από όλο αυτό. Δηλ. πρέπει να ανακεφαλαιωθεί, να βγει ένα συμπέρασμα, γιατί κάπου υπάρχουν πολλές παρεξηγήσεις σ' αυτό το θέμα που λέγεται σύγχρονη τέχνη: Ότι τα πράγματα είναι εύκολα, ότι είσαι μοντέρνος αν κάνεις ένα video, ανεξάρτητα αν τώρα αυτό έχει να πει τίποτα ή αν όχι (γέλια). Δεν μπορείς να κατηγορήσεις τη video-art. Υπάρχουν αριστουργήματα, υπάρχουν κι απίστευτες ανοησίες! Δεν μπορείς να κατηγορήσεις τις «εγκαταστάσεις», για παράδειγμα. Υπάρχουν «εγκαταστάσεις» χώρου που είναι αριστουργήματα κι «εγκαταστάσεις» χώρου που δεν λένε τίποτα. Δεν είναι ακριβώς ένας ορισμός που κρίνεται απ' το για τι είδους τέχνη, μιλάμε. Όλα έχουν μια ουσία, κι αυτή είναι το τι έχει να πει ο καλλιτέχνης, και σήμερα, πρέπει να τα ξέρεις όλα, όπως και να το κάνουμε...

Δεν αρκεί το να είσαι ζωγράφος ή το να είσαι γλύπτης ή το να κάνεις μόνο video!

Το θέμα είναι το concept σου και όλα αυτά σου χρειάζονται σαν εργαλεία, για να αποδώσεις σωστά μια έννοια... Κι εγώ είμαι υπέρ της άποψης, όσο λιγότερα, τόσο καλύτερα! Για μένα η δύναμη είναι κάπου... αυτό..., το να μην κουράζεις τον άλλον μ' όλη αυτή την πληθώρα! Δεν πείθεις ότι είσαι μεγαλύτερος καλλιτέχνης! Αυτό που έκανα με τα «Φαινόμενα», ήταν το σκεπτικό να μην κολακέψω!...

- ...Δεν θα χρησιμοποιήσω τίποτα το περιττό...

- ...Αφέθηκα, τελείως, καθαρά στο υλικό (σ.σ. είτε είναι λιθοφώνιο αυτό είτε μεθελίνη είτε κερί και οξειδώσεις χρονοβόρες και τεχνικές εγκαυστικής), και στο που βάζεις το κάθε ένα πράγμα. Δηλ. και το ίδιο αυτό το έργο, πόσο ευέλικτο είναι να σταθεί ακόμα και με δύο millimeter ατσαλόσυρμα στο κενό! Είναι έργο πέντε τετραγωνικά μέτρα!

Το πιστεύω αυτό και πολλοί το είδαν σαν μια ειρωνεία!... Σαν μια ειρωνεία σ' όλο αυτό το «φόρτωμα»! Δεν μ' αρέσει καθόλου το «φόρτωμα»! Πιστεύω ότι τη στιγμή που πρεσβεύεις μια τέτοια φιλοσοφία, δεν είναι ανάγκη να ξεφύγεις από την ουσία του πράγματος. Δεν θέλεις να εντυπωσιάσεις μ' ένα τέχνασμα! Θέλεις να εντυπωσιάσεις με την ουσία ενός πράγματος. Αν η πρόταση είναι ισχυρή, θα «περάσει»...

- Θα ήθελα να μου πείτε, ένας καλλιτέχνης όπως για παράδειγμα ο Ντέμιαν Χέρστ (σ.σ. σύγχρονος Βρετανός καλλιτέχνης), που εκθέτει έργα του (με ζώα), μέσα στη φορμόλη – τι είδους τέχνη – αν είναι τέχνη – μπορεί να χαρακτηριστεί αυτή;

- Εδώ, σε αναφορά με την παγκοσμιοποίηση, πάλι βλέπουμε την ευφυΐα του κάθε λαού, στην σύγχρονη τέχνη, στην σύγχρονη βιομηχανία. Ο κάθε λαός βάζει τα καλά του «ρούχα», τα φαβορί του, να μπουν σ' αυτή την μάχη των μεγάλων εκθέσεων, των μεγάλων εκπροσωπήσεων. Οι Έλληνες, θα μπορούσαμε να πούμε, δεν έχουν απολύτως καμία τακτική, καμία στρατηγική, είναι ένα χάος!...

- Όπως πάντα...

- ...Όπως πάντα!... Κι υπάρχουν μεγάλοι Έλληνες καλλιτέχνες, που εκθέτουν με άλλη εθνικότητα, παράδειγμα ο Κουνέλης, παρουσιάζει σαν Ιταλός και πολλοί άλλοι... και στην Αμερική, Έλληνες καλλιτέχνες της Αμερικής... Απλά, σαν χώρα δεν έχουμε καμιά στρατηγική και κανέναν προσανατολισμό!

Παρόλες τις – ολυμπιάδες κι όλες αυτές τις «ιστορίες», «ελληνικώ τω τρόπω»...

Αλλά η Γερμανία, ας πούμε, η τέχνη, και οι εθνικοί τους καλλιτέχνες, είναι όντως πίσω από αυτό... υπάρχει μια στρατηγική εθνικής σημασίας!

- Η στήριξη κι η προβολή...

- ... Η στήριξη, η προβολή και η ταύτιση μ' αυτό το καινούριο που θέλουν οι γερμανοί, την αποενοχοποίηση...

- ...Μετά τον Β' Παγκόσμιο πόλεμο...

- ...Ναι, μετά τον Β' Παγκόσμιο πόλεμο να αποενοχοποιηθούν από κάτι... μέσα από την τέχνη! Το βρίσκω πολύ σοβαρό θέμα! Κι εντάσσοντας μέσα σ' αυτήν την αποενοχοποίηση, ξένους καλλιτέχνες, μέσα σ' όλο αυτό το πλέγμα το δικό τους, της ανάπτυξης της τέχνης, σ' αυτή τη χώρα. Αυτά με τις φορμόλες και την ειρωνεία την αγγλική, είναι μια άποψη... εκεί όμως, βλέπεις τον άγγλο, σήμερα! Δεν θα μπορούσε, όμως, αυτό...

- ...Να έχει στο διηνεκές του χρόνου, αντίκρισμα;

- ...Αυτό εξαρτάται, από το σε πόσο μεγάλο μέγεθος, η Αγγλία θα

→

G M K

μπορέσει να κρατηθεί μ' αυτή την ειρωνεία. Κατά πόσο η ειρωνεία της θα «περάσει»...

- ... Το «φλέγμα», το αγγλικό...

- Ναι, δεν είναι ξένο, όσον αφορά το ότι κρίνεις την Αγγλία, έτσι, σαν μια σύγχρονη χώρα. Δεν διαφέρει σε τίποτα όλη αυτή η ιστορία με τις φορμόλες με κάποια στρώματα, δηλ. με κάποια πράγματα που θέλουν να ειρωνευτούν, ένα πράγμα που δεν κατάφεραν να το κατακτήσουν... Δηλ. ένας λαός που ποτέ δεν έχει μια μεγάλη, σοβαρή πρόταση στη σύγχρονη τέχνη... Κι ο Μπέηκον, δεν ήταν άγγλος. Ήταν ιρλανδός, αλλά δεν εκφραζόταν μ' έναν τέτοιο τρόπο... Είχε έναν δικό του τρόπο, και μπορεί να τους άγγιξε σε κάποια πράγματα, κατά κάποιο τρόπο, αλλά δεν μπορούμε να πούμε ότι είναι ένας μεγάλος βρετανός καλλιτέχνης που έβγαλε την Αγγλία από το μεγάλο τέλμα... Ειδικά, σ' αυτή τη μορφή τέχνης... στα εικαστικά, σ' αντίθεση μ' άλλους λαούς, πιστεύω, που προσπαθούν ν' αντλήσουν την οπτική τους, από μια τελείως διαφορετική εποχή, από τη ρίζα τους.

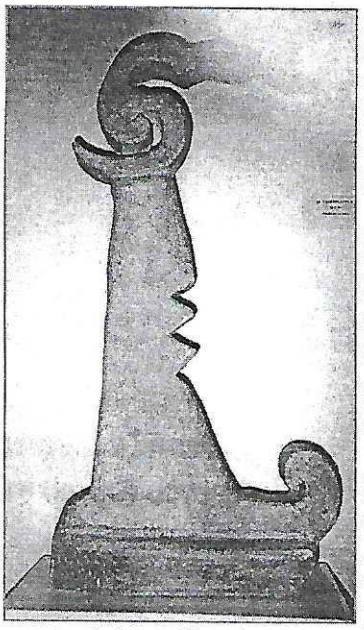

- Ίσως να είναι, επομένως, λαοί που έχουν υποφέρει περισσότερο κι έχουν έτσι, καταλάβει – κατανοήσει, καλύτερα, τον «εαυτό» τους. Οι άγγλοι είναι «επί των κατακτήσεων», συνήθως...

- Ναι, αλλά σ' αυτή την περίπτωση, προσπαθούν να κατακτήσουν ένα χώρο που δεν ξέρουμε αν έχουν αυτή τη δυναμική να τον κατακτήσουν, επειδή υπάρχουν άλλοι λαοί που διαπραγματεύονται μ' έναν καλύτερο τρόπο αυτή την υπόθεση της σύγχρονης εποχής. Θα μπορούσαμε να πούμε οι Ισπανοί, για παράδειγμα, δεν είναι πραγματικά τυχαίο, το γεγονός πως είναι διαρκώς οι πρωτοπόροι. Φτάνουμε σήμερα στο Νταμιές, σ' ένα είδος που έχει ένα σεβασμό.

Δηλ. ο πολιτισμός δεν είναι μια υπόθεση που σταμάτησε κάπου. Ο πολιτισμός είναι μια υπόθεση που χαρακτηρίζει είτε βρίσκεται σε επίπεδα ακμής είτε παρακμής! (γέλια).

- Θα λέγατε πως σήμερα το Βερολίνο όπου ζείτε, είναι μια σύγχρονη πόλη του «φωτός» όπως ήταν το Παρίσι, παλιότερα;

- Το Βερολίνο είναι μια πόλη, κατά κάποιο τρόπο, υπό διαμόρφωση, απ' όλες τις απόψεις. Είναι δύο πόλεις που έγιναν μία... Σίγουρα είναι μια πολυεθνική πόλη, είναι μια όμορφη πόλη και μια πόλη που ζούνε αυτή τη στιγμή, τουλάχιστον επίσημα, διεθνείς επαγγελματίες καλλιτέχνες, που ξεπερνούν τις τέσσερις χιλιάδες και μισό! Οπότε είναι...

- ...Μία πόλη πολυπολιτισμική μπορούμε να πούμε;

- ...Ναι, είναι μια πόλη πολυπολιτισμική, δυναμική, μια καινούρια πόλη που υπάρχουν άπειρες προτάσεις του τι θα γίνει μ' αυτό, υπάρχουν πολλά καινούρια πράγματα... Δηλ. υπάρχει χώρος για πολλά καινούργια πράγματα. Και βέβαια το Βερολίνο, θα μπορούσαμε να το θεωρήσουμε σαν μια ευρωπαϊκή πρωτεύουσα και εξαιτίας του πολυπληθυσμού της, αλλά και εξαιτίας αυτής της νέας αντίληψης των γερμανών ότι ξεπερνούν ένα παρελθόν, απόενοχοποιούνται, κατά κάποιο τρόπο, από ένα παρελθόν και οδηγούνται σε μια τελείως διαφορετική εποχή, να παίξουν ένα πολύ σημαντικό ρόλο στην Ευρώπη.

- Τι είναι η «έμπνευση» θα λέγατε; Οι ιδέες είναι έμπνευση; Τι σκέφτεστε όταν ζωγραφίζετε και ποιος είναι ο μεγαλύτερος φόβος του δημιουργού;

- Πιστεύω ότι η «έμπνευση», μοιάζει με «αλυσίδα» και στο τέλος, ανακαλύπτεις πως αυτή η ιστορία που κάνεις τώρα, ξεκινάει από την παιδική σου αφέλεια, για κάποια πράγματα που επειδή σε χαρακτηρίζει – αυτή η «παιδική αφέλεια» - εκεί είναι θέμα λίγο δι-

> ... σαν χώρα δεν έχουμε καμιά στρατηγική και κανέναν προσανατολισμό!

κιάς σου σχέσης με τον εαυτό σου, κατά πόσο την έχει υιοθετήσει ή όχι. Εγώ πιστεύω πως έχω υιοθετήσει πολλά πράγματα από την παιδική μου αφέλεια...

-... Με την έννοια ότι οι καλλιτέχνες είναι «παιδιά» και συνεχίζουν να νιώθουν έτσι;

- Όχι, αυτό τον τρόπο λειτουργίας εννοώ, που έχει να κάνει με την παρατήρηση. Πιο πολύ μ' άρεσε να ζωγραφίζω, να σκαλίζω ξύλα και να φτιάχνω διάφορα πράγματα, σχεδιάζοντας τα πρώτα, αλλά μη έχοντας μια πληρότητα στη ζωγραφική... Ίσως, γιατί τ' έφτιαχνα πολύ εύκολα, δεν μ' ένοιαζε τι έκανα... Εκεί που έβρισκα πιο πολύ δυσκολίες, ήταν στο σκάλισμα, που αυτό άρχισε σιγά – σιγά, χρόνο με το χρόνο να παίρνει μια μορφή. Δηλ. αυτή η ανάγκη άρχισε να εκφράζεται και να βρίσκει τρόπο που ήθελε εξέλιξη, που ήθελε περισσότερα στοιχεία, που ήθελε περισσότερη προσπάθεια... και έμπνευση... Δηλ. αυτό που θέλω να παραστήσω είναι η διάθεσή μας, η διάθεση εκείνη που είχαμε σαν παιδιά να αντιληφθούμε τον κόσμο ή που νιώθαμε – κάπου – για τον κόσμο...

-... Κι εκφράζεται έτσι, δημιουργικά πλέον...

-... Εκφράζεται δημιουργικά, αλλά η συνισταμένη όλων αυτών των πραγμάτων είναι να δώσεις μια «κοσμική» ερμηνεία, πάντα, που βιώνεις, που ζεις στον κόσμο.

- Είναι ερμηνεία τελικά ή είναι αναζήτηση;

- Είναι ερμηνεία. Δεν είμαι υπέρ της αναζήτησης. Δεν πιστεύω ότι υπάρχει αναζήτηση. Βρίσκουμε πράγματα. Αυτό το είπε κι ο Πικάσο...

- Αυτό ακριβώς, ήθελα να πω... Ο Πικάσο πίστευε στην ανακάλυψη...

- Ναι, ναι... βρίσκουμε πράγματα! Αν αναζητάς δηλαδή πράγματα..., δεν μπορώ να καταλάβω τι σημαίνει αναζήτηση... Δεν αναζήτησα ποτέ... έβρισκα πράγματα... κι εκεί ήταν κι η μεγάλη απελευθέρωση, όταν το είχα διαβάσει αυτό ότι το είπε κι ο Πικάσο, γιατί βρήκα εξήγηση στο τι σήμαινε και για μένα τέχνη. Πιστεύω πως ό,τι και να ψάξεις, αν δεν είναι στην αντίληψή σου να το αναγνωρίσεις, δεν θα το βρεις ποτέ! Είναι θέμα της αντίληψής σου ότι αυτό έχει την εμβέλεια να προχωρήσει. Αν, λοιπόν, έχεις αυτή την αντίληψη να το καταλάβεις και να το εννοήσεις και να το προχωρήσεις..., το πέτυχες!

Αλλά χωρίς να σημαίνει ότι προσπαθείς από κάπου που δεν το πιστεύεις να βγάλεις κάτι...

-...Μπορούμε να πούμε, λοιπόν, πως υπάρχει κάπου στο συμπαντικό χώρο κι ο καθένας – αν έχει την αντίληψη... - μπορεί, απλώς, να το πάρει απλώνοντας το χέρι...

-...Ναι, ναι..., υπάρχουν πράγματα... κι υπάρχουν τόσα πολλά πράγματα που και καθόλου αίσθηση να μην έχεις, διαρκώς θα έβρισκες κάτι!... (γέλια).

-...Πολύ ευχάριστο αυτό!... Και τελικά, ο μεγαλύτερος φόβος ποιος θα μπορούσε να είναι;

- Ούτε πιστεύω ότι έχω κανένα φόβο. Δεν υπάρχει κανένας φόβος, θα έλεγα, μάλλον για τον δημιουργό. Θα κάνω όμως, μια αποσαφήνιση για όλα αυτά: Δεν είμαι υπαρξιστής καλλιτέχνης. Γι' αυτό όταν μιλήσαμε για συναίσθημα, είπαμε ότι είναι μια κοινή διαπίστωση για κάτι... Δεν μπορώ τον καλλιτέχνη που υπόκειται στα συναισθήματά του και προσπαθεί να...

-... Να ψυχαναλυθεί, ενδεχομένως...

-...Ναι, να ψυχαναλυθεί... Πιστεύω πάρα πολύ στην ευφυΐα του καλλιτέχνη. Πολλοί από τους υπαρξιστές καλλιτέχνες, πιστεύω, πως, ήταν ευφυέστατοι...

-...Και θα λέγατε ότι «καταδικάστηκαν» με τον υπαρξισμό;

-... Απλά, μπήκαν μέσα σ' όλο αυτό το υπαρξιστικό «λούκι» λόγω χαρακτήρα..., συχνά... Κι αυτό που λέμε χαρακτήρας, είναι η δύναμη να υπεραστιστείς αυτό που σκέφτεσαι, πολύ απλά.

-... Άρα, ο χαρακτήρας είναι η «μοίρα» του κάθε ανθρώπου και αντίθετα...

-... Και ο χαρακτήρας, τι σημαίνει; Χαρακτήρας σημαίνει ότι κάνεις αυτό που κάνεις, είτε πετύχει είτε δεν πετύχει, δεν σε νοιάζει... δεν είναι ο σκοπός σου...

- Ως αυτοσκοπός;

- Όχι, δεν είναι μια τυπική επιτυχία που έχεις οριοθετήσει... ότι θα φτάσω εκεί και τελείωσε... Οι τυπικές επιτυχίες πολλές φορές, είναι και μεγάλες παγίδες! Η ουσιαστική επιτυχία μετράει! Ουσιαστική επιτυχία είναι να κάνεις κάτι και να πεις: Παιδιά τελείωσε αυτό, έχω κάτι άλλο να κάνω! Δηλ. αυτή η διαρκής συμπλήρωση του αντικειμένου... η διαρκής τελειοποίηση, να το πλησιάσεις ακόμη περισσότερο... Ποτέ δεν θα φτάσεις, αλλά είναι κι ανόητο να πιστεύεις ότι ποτέ θα φτάσεις... Πολύ απλά, προσπαθείς μ' έναν καλύτερο, πιο κομψό και πιο λιτό, πιο ουσιαστικό τρόπο, να πεις κάτι, χωρίς να τραυματίζεσαι ή να σε αγχώνει το γεγονός ότι πρέπει να το κάνεις.

Αν πραγματικά το έχεις καταλάβει και το έχεις εννοήσει ποιες είναι οι δυνατότητές σου, ποιες είναι οι ανάγκες της εποχής σου και ποια είναι η αλήθεια σ' αυτή τη μεταξύ τους σχέση και το δημιουργείς αυτό που θέλεις να δημιουργήσεις και έχεις ακόμη περισσότερα αντιληφθεί γι' αυτό που θα γεννηθεί, ει δυνατόν, με μεγαλύτερη εμβέλεια. Εγώ πιστεύω ότι αυτό είναι που σε κρατάει σ' αυτό...

- Το αέναο, η ροή η συνεχής...

-...Ναι, δεν είναι κάτι το μονότονο... Διαρκώς η κάθε μέρα σου έχει καινούργια στοιχεία.

-... Κι αυτό είναι και η ευτυχία...

-... Ναι. Ο χαρακτήρας είναι ακριβώς αυτό: Δεν σ' ενδιαφέρει το ν' «αράξεις»... Έχουν περάσει εποχές που έκανα μια πολύ απλή η ωραία ζωγραφική και πούλαγα...

Ήταν ωραία αυτά τα πράγματα βέβαια, για την εποχή τους, χαρακτήριζαν δηλ. εκείνη την εποχή. Με την επανάληψη, νομίζω ότι κι εκείνα θα έχαναν την ουσία τους και για μένα δεν θα είχε κανένα ενδιαφέρον. Είχαν ενδιαφέρον όσο τα έβρισκα, όσο με εκφράζανε εκείνη την εποχή, αλλά αυτή την εποχή είναι τελείως διαφορετικά τα πράγματα.

- ...Συνεχίζοντας έτσι, ίσως, χάνεις και τον εαυτό σου τελικά...

-...Ε, βέβαια... Δεν μ' αρέσει η επανάληψη. Η επανάληψη είναι αυτό που καταστρέφει πιθανόν και κάποια ωραία στοιχεία που μπορεί να υπάρχουν σ' ένα καλλιτέχνη.

- Η ευκολία όμως αυτή υπάρχει και σε καλλιτέχνες που διδάσκουν ακόμη και ως καθηγητές στη σχολή Καλών Τεχνών της Αθήνας – για παράδειγμα ο Μυταράς ή ο Φασιανός δεν επαναλαμβάνονται;

- Εντάξει, αυτοί υπηρετούν τη δική τους άποψη. Αλλά εγώ πάντα είχα μια απόσταση, απ' όλο αυτό το πράγμα, την σχολή Καλών Τεχνών...

- Το «σύστημα»;

- Το ελληνικό σύστημα, όσον αφορά τώρα τι σημαίνει καλλιτέχνης, και τι είναι αναγνωρισμένος καλλιτέχνης... Δεν με αφορούσε αυτό. Δηλ. έβλεπα μια στασιμότητα και μια κατάσταση που προσωπικά δεν μπορούσα να την υιοθετήσω. Αυτός ήταν και ο λόγος που πήγα «έξω». Μ' ενδιέφεραν καλλιτέχνες που το ένιωθες, ότι μέσα

> ...υπάρχουν πολλές παρεξηγήσεις σ' αυτό το θέμα που λέγεται σύγχρονη τέχνη... ...Υπάρχουν αριστουργήματα, υπάρχουν κι απίστευτες ανοησίες!

από την δουλειά τους, υπήρχε περισσότερη τόλμη. Είναι πολύ σημαντικό ν' αναγνωρίζεις σ' έναν καλλιτέχνη αυτό το πράγμα, ότι δηλ. έχει τολμήσει! Είναι όπως όταν χαίρεσαι και θαυμάζεις έναν άνθρωπο που έχει περάσει τον Ατλαντικό κολυμπώντας! (γέλια). Εκεί, πραγματικά, νιώθεις ότι πρόκειται για περιπέτεια. Δεν είναι το ίδιο σαν να παίρνεις το φέρι-μποτ να πας απέναντι στην Αίγινα!

Ταξίδι το ένα, ταξίδι και το άλλο... Αυτή είναι η διαφορά! Πιστεύω ότι στην τέχνη, ο καλλιτέχνης δεν μπορεί να νιώσει φόβο. Αυτό που λέγαμε πριν. Το να μην φοβάται δεν σημαίνει ότι πρέπει να ρισκάρει, έτσι, στην τύχη. Αλλά αυτό... σημαίνει ότι έχει αυτό το concept, αυτή είναι η δουλειά του, αυτή είναι η ειλικρίνειά του σε σχέση με τον εαυτό του, η συνέπεια, η εντιμότητα απέναντι στο εαυτό του. Και πιο συγκεκριμένα, η εντιμότητα απέναντι στη μοναξιά του! Αυτό είναι η τέχνη! Χωρίς να το θέτω αυτό μ' έναν μοιρολατρικό τρόπο, αλλά μ' έναν ωραίο, μ' έναν δημιουργικό τρόπο. Η μοναξιά είναι το πιο δημιουργικό πράγμα, για τον κάθε άνθρωπο! (χαμόγελο).

Από το πόσο έντιμοι είμαστε απέναντι σ' αυτό, εξαρτάται πως θα προσεγγίσουμε τους άλλους. Γιατί και οι άλλοι την ίδια λειτουργία έχουν, αλλά προσπαθούν να προσεγγίσουν το ίδιο θέμα, μ' έναν διαφορετικό τρόπο, απ' ότι εσύ, που είναι η δουλειά σου αυτό, να κάνεις εικόνα, ακριβώς, αυτή την εντιμότητα απέναντι στη μοναξιά σου.

- Αυτή είναι και η «αλήθεια» του καλλιτέχνη;

- Ναι. Η «αλήθεια», είναι ότι δεν χρειάζεται να βάλω τίποτα το διακοσμητικό σ' αυτό.

- Τελικά, έχετε άλλοθι ή δεν σας χρειάζεται στη ζωγραφική; Αυτή είναι μια ερώτηση «παγίδα» (που κάνω πάντα), αλλά μπορεί και όχι.

- Όχι, όχι δεν έχω άλλοθι. Δεν μου χρειάζεται (γέλια).

- Σας ευχαριστώ πολύ, έχει περάσει πολλή ώρα, αλλά παρόλα αυτά νιώθω ότι θα μπορούσαμε να μιλάμε για πολύ ακόμα.

- Κι εγώ ευχαριστώ πάρα πολύ.(γέλια).

ΣΑΜΠΑΛΙΩΤΗΣ
ΙΧΝΟΙ ΑΠΟ ΤΗ ΦΥΣΗ
Στ' Αλωνάρι!!!
Σαμπαλιώτης

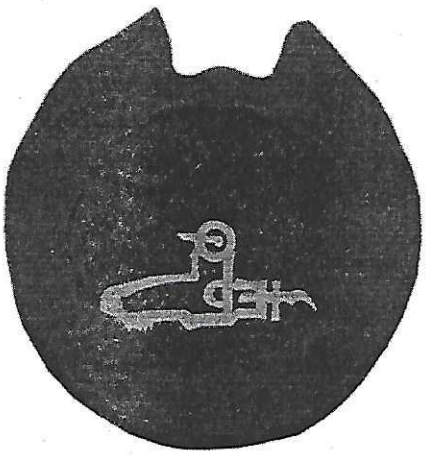

ΑΙΘΟΥΣΑ ΤΕΧΝΗΣ "ΟΙΩΝΟΣ"